

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет фізичної культури та спорту
Кафедра теорії та методики фізичної культури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

О. А. Кузнецова

27 серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЧАТКОВА ВІЙСЬКОВА ПІДГОТОВКА

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.11 Середня освіта (Фізична культура)

освітня програма Фізична культура та Захист Вітчизни

2019 - 2020 навчальний рік

Розробник: Лелека Віталій Миколайович, доцент кафедри теорії та методики фізичної культури,
доктор філософії в галузі освіти, доцент Лелека (Лелека В. М.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та методики фізичної культури

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри Литвиненко (Литвиненко О. М.)

«27» серпня 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна
	спеціальність 014 «Середня освіта»	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (підготовка доповіді з напрямів початкової військової підготовки)	014.11 Середня освіта (Фізична культура)	<i>Рік підготовки:</i>
Загальна кількість годин – 90 год.		3-й
		<i>Семестр</i>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 2,5 год.	Ступінь бакалавра	<i>Лекції</i>
		6 год.
		<i>Практичні</i>
		38 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		46 год.
		<i>Вид контролю:</i>
<i>іспит</i>		

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 90 год.: 44 год. – аудиторні заняття, 46 год. – самостійна робота (50% ~ 50%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета курсу: формування в студентській молоді життєво необхідних знань, умінь і навичок щодо захисту Вітчизни та дій в умовах надзвичайних ситуацій, а також системного уявлення про військово-патріотичне виховання як складову частину національно-патріотичного виховання, підготовка студентів майбутніх вчителів із предмету Захист Вітчизни, які володіли б військово-педагогічними знаннями, уміннями та навичками, необхідними для успішного виконання обов'язків вчителя предмету «Захист Вітчизни» в навчальних закладах системи загальної середньої освіти.

Завдання курсу:

- ознайомити з основами нормативно-правового забезпечення захисту Вітчизни, цивільного захисту та охорони життя і здоров'я;
- ознайомити з основами початкової військової підготовки (загальновійськова, тактична, вогнева, стройова);
- надати знання про функції Збройних сил України та інших військових формувань, їх характерні особливості;
- узагальнити знання з основ захисту Вітчизни, цивільного захисту, домедичної допомоги, психологічної підготовки;
- підготувати до захисту Вітчизни, професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним законодавством, до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу;
- сприяти позитивному відношенню до військової служби.

Передумови для вивчення дисципліни: «Кульова стрільба та методика навчання» та «Теорія та методика викладання предмету Захист Вітчизни».

Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

Очікувані результати навчання:

ПРН 3. Демонструє уміння планувати, чітко формулювати цілі, застосовувати різноманітні методики, технології, які сприятимуть ефективній організації навчально-виховного процесу.

ПРН 5. Демонструє знання правил профілактики травматизму та надання першої медичної допомоги; володіє основними методами захисту населення від можливих наслідків аварій, катастроф, стихійних лих.

ПРН 24. Демонструє знання законодавчої бази, що регламентує вивчення предмету Захист Вітчизни в навчальних закладах системи загальної середньої освіти, знання і уміння застосовувати на практиці основні їх положення для підготовки учнів до захисту Вітчизни.

ПРН 25. Спроможний самостійно організувати та проводити військово-патріотичну роботу, яка сприятиме розвитку особистісних якостей учня, як громадянина-патріота України.

ПРН 26. Демонструє уміння розробляти та застосовувати методики, технології для розвитку практичних навичок учнів з предмету «Захист Вітчизни».

ПРН 27. Демонструє уміння застосувати об'єкти навчально-матеріальної бази під час проведення уроків з предмету «Захисту Вітчизни».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими *компетентностями:*

I. Загальнопредметні:

ЗК 4. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вільно спілкуватися державною мовою (усно та письмово).

II. Фахові:

ФК 19. Здатність до підготовки учнів для проходження військової служби у Збройних силах України та до захисту Вітчизни.

ФК 20. Здатність до організаційної, позакласної роботи з військово-патріотичного виховання.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Статути Збройних сил України. Стройові прийоми і рухи без зброї. Основи національної безпеки України. Нормативно-правова база з військових питань.

Тема 1. Статути Збройних сил України.

Тема 2. Стройова підготовка. Стройові прийоми і рух без зброї.

Тема 3. Збройні Сили України на захисті Вітчизни. Нормативно-правова база з військових питань. Військова присяга та військова символіка України. Історія розвитку українського війська.

Тема 4. Основи національної безпеки України. Система світової колективної безпеки.

Кредит 2. Основи тактичної підготовки. Індивідуальні дії солдата в бою та його дії у складі бойових груп.

Тема 5. Основи загальновійськового бою. Індивідуальні дії солдата та взаємодії у складі двійок та груп.

Тема 6. Дії солдата у складі бойових груп.

Тема 7. Дії солдата у складі механізованого відділення.

Тема 8. Тактична підготовка. Основи військової топографії.

Тема 9. Домедична допомога. Надання допомоги пораненим в умовах бойових дій. Тактична медицина.

Кредит 3. Основи вогневої підготовки та домедичної допомоги в умовах бойових дій. Основи цивільного захисту. Прикладна фізична підготовка.

Тема 10. Вогнева підготовка. Стрілецька зброя та поводження з нею.

Тема 11. Основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часу та загроза їх виникнення.

Тема 12. Надзвичайні ситуації природного, техногенного, воєнного і соціально-політичного характеру.

Тема 13. Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях.

Тема 14. Прикладна фізична підготовка. Силова підготовка та подолання перешкод. Особливості національних бойових мистецтв.

4. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	п	ср
1	2	3	4	5
Кредит 1. Статути Збройних сил України. Стройові прийоми і рухи без зброї. Основи національної безпеки України. Нормативно-правова база з військових питань.				
Тема 1. Статути Збройних сил України.	8	2	2	4
Тема 2. Стройова підготовка. Стройові прийоми і рух без зброї.	10		6	4
Тема 3. Збройні Сили України на захисті Вітчизни. Нормативно-правова база з військових питань. Військова присяга та військова символіка України. Історія розвитку українського війська.	8	2	2	4
Тема 4. Основи національної безпеки України. Система світової колективної безпеки.	4			4
Усього:	30	4	10	16
Кредит 2. Основи тактичної підготовки. Індивідуальні дії солдата в бою та його дії у складі бойових груп.				
Тема 5. Основи загальновійськового бою. Індивідуальні дії солдата та взаємодії у складі двійок та груп.	10	2	4	4
Тема 6. Дії солдата у складі бойових груп.	4		2	2
Тема 7. Дії солдата у складі механізованого відділення.	6		2	4
Тема 8. Тактична підготовка. Основи військової топографії.	2		2	
Тема 9. Домедична допомога. Надання допомоги пораненим в умовах бойових дій. Тактична медицина	6		2	4
Усього:	30	2	12	16
Кредит 3. Основи вогневої підготовки та домедичної допомоги в умовах бойових дій. Основи цивільного захисту. Прикладна фізична підготовка.				
Тема 10. Вогнева підготовка. Стрілецька зброя та поведження з нею.	16		8	8
Тема 11. Основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часу та загроза їх виникнення.	2			2
Тема 12. Надзвичайні ситуації природного, техногенного, воєнного і соціально-політичного характеру.	2		2	
Тема 13. Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях.	6		4	2
Тема 14. Прикладна фізична підготовка. Силова підготовка та подолання перешкод. Особливості національних бойових мистецтв	4		2	2
Усього:	30		16	14
Усього годин:	90	6	38	46

**5. Теми лекційних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Статути ЗСУ. Стройові прийоми і рухи без зброї. Основи національної безпеки України. Нормативно-правова база з військових питань.		
1.	Тема 1. Статути Збройних сил України.	2
2.	Тема 3. Збройні Сили України на захисті Вітчизни. Нормативно-правова база з військових питань. Військова присяга та військова символіка України. Історія розвитку українського війська.	2
Кредит 2. Основи тактичної підготовки. Індивідуальні дії солдата в бою та його дії у складі бойових груп.		
3.	Тема 5. Основи загальновійськового бою. Індивідуальні дії солдата та взаємодії у складі двійок та груп.	2
Разом:		6

**6. Теми семінарських занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Теми семінарських занять – не передбачено.		
1.		

**7. Теми практичних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1 Статути ЗСУ. Стройові прийоми і рухи без зброї. Основи національної безпеки України. Нормативно-правова база з військових питань.		
1.	Тема 1. Статути Збройних сил України.	2
2.	Тема 2. Стройова підготовка. Стройові прийоми і рух без зброї.	6
3.	Тема 3. Збройні Сили України на захисті Вітчизни. Нормативно-правова база з військових питань. Військова присяга та військова символіка України. Історія розвитку українського війська.	2
Кредит 2. Основи тактичної підготовки. Індивідуальні дії солдата в бою та його дії у складі бойових груп		
4.	Тема 5. Основи загальновійськового бою. Індивідуальні дії солдата та взаємодії у складі двійок та груп.	4
5.	Тема 6. Дії солдата у складі бойових груп.	2
6.	Тема 7: Дії солдата у складі механізованого відділення.	2
7.	Тема 8. Тактична підготовка. Основи військової топографії.	2
8.	Тема 9. Домедична допомога. Надання допомоги пораненим в умовах бойових дій. Тактична медицина.	2
Кредит 3. Основи вогневої підготовки та домедичної допомоги в умовах бойових дій. Основи цивільного захисту. Прикладна фізична підготовка.		
9.	Тема 10. Вогнева підготовка. Стрілецька зброя та поводження з нею.	8

10.	Тема 12. Надзвичайні ситуації природного, техногенного, воєнного і соціально-політичного характеру.	2
11.	Тема 13. Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях.	4
12.	Тема 14 Прикладна фізична підготовка. Силова підготовка та подолання перешкод. Особливості національних бойових мистецтв.	2
Разом:		38

8. Теми лабораторних занять Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Теми лабораторних занять – не передбачено.		
1.		

9. Самостійна робота Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Статути ЗСУ. Стройові прийоми і рухи без зброї. Основи національної безпеки України. Нормативно-правова база з військових питань.		
1.	Тема 1. Статути Збройних сил України.	4
2.	Тема 2. Стройова підготовка. Стройові прийоми і рух без зброї.	6
3.	Тема 3. Збройні Сили України на захисті Вітчизни. Нормативно-правова база з військових питань. Військова присяга та військова символіка України. Історія розвитку українського війська.	4
4.	Тема 4. Основи національної безпеки України. Система світової колективної безпеки.	4
Кредит 2. Основи тактичної підготовки. Індивідуальні дії солдата в бою та його дії у складі бойових груп		
5.	Тема 5. Основи загальновійськового бою. Індивідуальні дії солдата та взаємодії у складі двійок та груп.	4
6.	Тема 6. Дії солдата у складі бойових груп.	2
7.	Тема 7. Дії солдата у складі механізованого відділення.	4
8.	Тема 9. Домедична допомога. Надання допомоги пораненим в умовах бойових дій. Тактична медицина.	4
Кредит 3. Основи вогневої підготовки та домедичної допомоги в умовах бойових дій. Основи цивільного захисту. Прикладна фізична підготовка.		
9.	Тема 10. Вогнева підготовка. Стрілецька зброя та поведження з нею.	8
10.	Тема 11. Основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часу та загроза їх виникнення.	2
11.	Тема 13. Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях.	2
12.	Тема 14. Прикладна фізична підготовка. Силова підготовка та подолання перешкод. Особливості національних бойових мистецтв.	2
Разом:		46

10. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає підготовку доповіді з висвітленням проблем початкової військової підготовки.

Основне завдання цього виду діяльності - навчити студентів:

- самостійно формулювати проблему, шукати необхідні для її вирішення джерела, викладати на письмі свої думки, будувати зв'язну розповідь, привчати їх до акуратності в розумовій праці.
- самостійно та творчо знаходити характер роботи, логічно послідовно викладати матеріал, аналізувати систематизувати та узагальнювати наукову інформацію;
- аргументовано доводити свою точку зору, обґрунтовувати висновки;

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

- 1) Оригінальне самостійне дослідження, у якому відбито творчий пошук студента, його вміння працювати з науковими джерелами, висуваючи при цьому власні гіпотези з досліджуваних проблем.
- 2) При описі результатів повністю дотримано вимоги до структури роботи, до викладу думки та до технічного оформлення тексту.
- 3) Чітка структура роботи, думка логічно аргументована, використано широкий арсенал наукових джерел останніх років.

11. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ЕСТС

ОЦІНКА ЕСТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90 - 100	5 (відмінно)	5/відм./ зараховано
B	80 - 89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65 - 79		
D	55 - 64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50 - 54		
FX	35 - 49	2 (незадовільно)	не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмованого матеріалу, виконання практичних завдань.

Завданням підсумкового контролю (КР) є перевірка глибини засвоєння студентом програмованого матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно, якщо студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Студенту виставляється дуже добре, якщо студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, проявляє достатньо творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Студенту виставляється добре, якщо студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та умінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності.

Студенту виставляється достатньо, якщо студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання у стандартних ситуаціях.

Студенту виставляється дуже добре, якщо студент мінімальний задовільно, якщо студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

Студенту виставляється незадовільною, якщо студент не володіє навчальним матеріалом.

Оцінка за виконання індивідуально-дослідного завдання, завдань самостійної роботи виставляється з урахуванням таких параметрів:

Кількість балів в кінці семестру повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.

Поточне оцінювання та самостійна робота														КР	Накопичувальні бали/сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	80	300/100*
12	31	27	30	18	9	13	5	15	28	4	6	11	11		

Примітка. Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

12. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної роботи (реферати-доповіді) усне опитування, творчі роботи; тести, перевірка конспектування першоджерел, виконання індивідуальних завдань та самостійних робіт.

13. Методи навчання

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання: словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, бесіда); метод проблемного викладу матеріалу; наочні (презентація, ілюстрація); індуктивно-дедуктивний; метод стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи усного, письмового, тестового контролю та самоконтролю.

14. Рекомендована література

Базова

1. Захист Вітчизни. Курс навчання юнаків. 11 клас: робочий зошит. / В.М. Лелека – Х. : Видавництво «Ранок», 2015. – 64 с.
2. Захист Вітчизни. Курс навчання юнаків. 11 клас: розробки уроків. / В.М. Лелека – Х. : Видавництво «Ранок», 2015. – 208 с. (Серія «Сучасний майстер-клас»)
3. Захист Вітчизни. Курс навчання юнаків. 10 клас: розробки уроків. / В.М. Лелека – Х. : Видавництво «Ранок», 2015. – 208 с. (Серія «Сучасний майстер-клас»)
4. Захист Вітчизни. Курс навчання юнаків. 10 клас: робочий зошит. / В.М. Лелека – Х. : Видавництво «Ранок», 2016. – 64 с.
5. Захист Вітчизни. Організація та методика викладання предмета. 10-11 класи / В.М. Лелека – Х. : Видавництво «Ранок», 2016. – 192 с.
6. Захист Вітчизни (рівень стандарту, «Основи медичних знань») : підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти / В.М. Лелека, А.М. Бахтін, Е.В. Винограденко. – Харків : Вид-во «Ранок», 2018. – 144 с. : іл. ISBN 976-617-09-4349-1.
7. Захист Вітчизни (Рівень стандарту). 10 клас: міні-конспекти уроків до підруч. В.М.Лелеки, А.М. Бахтіна, Е.В. Винограденко. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018 – 48 с. ISBN 978-617-09-3968-5
8. Захист Вітчизни (Рівень стандарту). 10 клас: міні-конспекти уроків до підруч. В.М.Лелеки, А.М. Бахтіна, Е.В. Винограденко. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018 – 48 с. ISBN 978-617-09-3983-8
9. Захист Вітчизни. Рівень стандарту. 10 клас: зошит для оцінювання результатів навчання. / В.М. Лелека – Харків : вид-во «Ранок», 2018. – 48. ISBN 978-617-09-4623-2
10. Захист Вітчизни. Рівень стандарту, «Основи медичних знань». 10 клас: зошит для оцінювання результатів навчання. / В.М. Лелека – Харків : вид-во «Ранок», 2018. – 48. ISBN 978-617-09-4622-5
- 11.

15. Інформаційні ресурси

1. [Osvita.ua Середня освіта Навчальний рік 2018/19 Методичні рекомендації ЗАХИСТ ВІТЧИЗНИ.](https://osvita.ua/school/materials/metod-rekom/61580/) Методичні рекомендації для вчителів на 2018/19 рік
<https://osvita.ua/school/materials/metod-rekom/61580/>
2. [Форми і методи викладання предмету захист Вітчизни](https://www.slideshare.net/olena_shyyka/ss-55337321)
https://www.slideshare.net/olena_shyyka/ss-55337321
3. Лелека В.М., Винограденко В.Е. Захист Вітчизни. Робочий зошит. 10 клас. Курс навчання юнаків https://www.studmed.ru/leleka-vm-vinogradenko-ve-zahist-vtchizni-robochiy-zoshit-10-klas-kurs-navchannya-yunakv_438fb57ddf3.html
1. *Лелека В.М.* Захист Вітчизни. Організація та методика викладання предмета <https://www.ranok.com.ua/info-zakhist-vitchizni-organizatsiya-ta-metodika-vikladannya-predmeta-17092.html>
2. "Захист Вітчизни (рівень стандарту, "Основи медичних знань")" підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти
<http://interactive.ranok.com.ua/course/pdrychniki/zahist-vtchizni-rven-standarty-osnovi-medichnih-znan-pdrychnik-dlya-10-klasy-zakladv-zagalno-seredno-osvti>
3. [Захист Вітчизни](https://gaпонchuk.wordpress.com/навчально-методичні-матеріали/) Сайт вчителя предмета "Захист Вітчизни" Гапончука Юрія Адамовича
<https://gaпонchuk.wordpress.com/навчально-методичні-матеріали/>
4. Бібліотека методичних матеріалів для вчителів <https://vseosvita.ua/library/zahist-vitcizni>
5. Статути Збройних сил України: "Поняття про військові статути. "
<https://vseosvita.ua/library/statuti-zbrojnih-sil-ukraini-ponatta-pro-vijskovi-statuti-97642.html>
6. Про затвердження Правил носіння військової форми одягу та знаків розрізнення військовослужбовцями Збройних Сил України
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1502-17>
7. Особливості методики військово-патріотичного виховання під час занять з предмета: «Захист Вітчизни» <https://vseosvita.ua/library/osoblivosti-metodiki-vijskovo-patriotcnogo-vihovanna-pid-cas-zanat-z-predmeta-zahist-vitcizni-7119.html>
8. План-конспект предмету «Захист Вітчизни».
<https://www.sites.google.com/site/zahist56/plan-konspekt>